

‘Ik ben een zeer groot gelover in het belang van de Nederlands-Vlaamse samenwerking’

In gesprek met Koen Jaspaert, aftredend algemeen secretaris van de Nederlandse Taalunie

Foto: Ilse van Bladel

Begin oktober 2004. Ik zoek Koen Jaspaert op aan de Katholieke Universiteit Leuven, waar hij zopas zijn intrek heeft genomen in een bescheiden kantoor in het Erasmusgebouw. Twintig jaar geleden heeft hij daar ook gewerkt, bij het departement Taalkunde. Later werd hij directeur van het Steunpunt Nederlands als Tweede Taal dat op een steenworp afstand gevestigd is. Van daaruit is hij een kleine zeven jaar geleden naar de Nederlandse Taalunie vertrokken als algemeen secretaris. Op 1 november geeft hij de fakkel definitief over aan Linde van den Bosch.

Rita Rymenans

In de Taalunie werken de Nederlandse en Vlaamse overheid samen op het terrein van taal, letteren en onderwijs. Wat is precies de taak van de algemeen secretaris?

Het beleid van de Taalunie wordt vastgesteld door het Comité van Ministers, dat bestaat uit de Nederlandse en Vlaamse ministers van Onderwijs en Cultuur. Het Algemeen Secretariaat zorgt voor de voorbereiding en de uitvoering van dat beleid. Daar werken een 25-tal medewerkers, onder leiding van de algemeen secretaris. Op het vlak van onderwijs werkt de algemeen secretaris nauw samen met het onderwijsveld in Nederland en Vlaanderen. Voor het regulier onderwijs laat hij zich adviseren door het Platform Onderwijs Nederlands, kortweg PON. Dat is een groep van deskundigen die werken in het middenveld van het onderwijs Nederlands, zoals lerarenopleiders, leerplanontwikkelaars, begeleiders, onderzoekers en materiaalontwikkelaars. Voor het

volwassenenonderwijs bestaat een soortgelijke club: het Platform Volwassenenonderwijs NT2.

Onderwijs is bij uitstek uw domein. Wat heeft de Taalunie onder uw leiding op dat vlak bereikt?

Ik zou drie belangrijke initiatieven willen aanhalen. Een eerste is de uitwerking van een sociaal taalbeleid dat gericht is op taalgebruikers die het Nederlands onvoldoende beheersen. Projecten die we op dat vlak uitgevoerd hebben, zijn vooral gericht op het Nederlands als tweede taal, maar we hebben ook aandacht besteed aan laaggeletterdheid en alfabetisering. Bedoeling is om deze groep van achtergestelden, door een betere beheersing van het Nederlands, ook beter te laten functioneren in de samenleving, om hen te emanciperen als het ware. Een tweede initiatief is het *Taalunieursum*¹. Via deze website wil de Taalunie informatie over het onderwijs Nederlands beschikbaar maken voor Nederlandse en Vlaamse geïnteresseerden. Je vindt er bijvoorbeeld een overzicht van recent onderwijsonderzoek dat uitge-

voerd is naar het schoolvak Nederlands. En er is de tijdschriftenattending waar artikelen uit de vakbladen ontsloten worden. Op die manier hopen we dat leraren die weinig tijd hebben om hun vakliteratuur bij te houden, met een minimale inspanning op de hoogte blijven van recente ontwikkelingen in het vakgebied. Taalunieversum heeft momenteel 5000 unieke bezoekers per dag, voor alle deeldomeinen van de Taalunie samen. En dat is hoopgevend. Een laatste initiatief dat ik onder de aandacht wil brengen, is de *Taalunie Onderwijsprijs*. Op die manier willen we goede voorbeelden uit de praktijk van het onderwijs Nederlands aan de buitenwereld laten zien.

Is de Taalunie volgens u voldoende bekend in het veld?

De vraag is altijd: wat wil je als Taalunie? Wil je de leraar bereiken? Wil je intermediairs samenbrengen? Wil je ideeën lanceren? De Taalunie heeft steeds gezegd: onze eerste opdracht is Noord en Zuid samenbrengen en op het intermediaire niveau ideeën uitwisselen. Bedoeling is dat er samenwerkingsverbanden ontstaan en dat er een levendige discussie wordt gevoerd over de vormgeving van het onderwijs Nederlands binnen dat hele taalgebied. Omdat dat niet altijd goed lukte, hebben we er op een bepaald moment voor gekozen om zowel hoger als lager in de boom van de onderwijsvormgeving te gaan zitten. Aan de ene kant hebben we geprobeerd om Vlaanderen en Nederland met elkaar in contact te brengen en samen taalonderwijsbeleid vorm te laten geven. Aan de andere kant hebben we een bescheiden aantal initiatieven ontwikkeld – zoals het Taalunieversum en de Taalunie Onderwijsprijs – waarvan we hopen dat ze een grotere groep leraren interesseren.

Wil u aan uw opvolger aanraden om op de ingeslagen weg verder te gaan?

Ik zie voorlopig geen reden om dat te veranderen. Ik denk dat we met het Taalunieversum een veel breder publiek bereiken dan je bijvoorbeeld ooit op een conferentie kunt ontmoeten. Op dat vlak hebben we duidelijk vooruitgang gemaakt, dus ik denk dat dat een interessante lijn is om verder uit te bouwen. Aan de ene kant dus. En aan de andere kant blijf ik zeer sterk geloven dat bij de vormgeving van dat onderwijs nog meer moet kunnen gebeuren op het vlak van die Nederlands-Vlaamse uitwisseling en samenwerking. We hebben al een aantal dingen gedaan. Zo werd bij de discussie over de nieuwe kerndoelen Nederlands voor het Nederlandse basisonderwijs op aangeven van de Taalunie gekeken naar de eindtermen in Vlaanderen. We zijn nu bezig met

het Taalforum-project waarbij we willen samenbrengen wat men weet over de rol van taalonderwijs bij de bestrijding van achterstanden. Een aantal van die initiatieven moet de Taalunie zeker doorzetten. Een ander voorbeeld is *Dertien doelen in een dozijn* waarin een referentiekader wordt geboden voor taalcompetenties van leraren in Nederland en Vlaanderen. Voor het volwassenenonderwijs is er de visietekst *Taalonderwijs en inburgering*. We zijn op dit moment aan het kijken om ook zo'n tekst over literair lezen te maken. Dus echt zeer fundamentele uitgangsdOCUMENTEN waarop het onderwijs in Nederland en Vlaanderen gebouwd kan worden.

Vindt u dat de taak van de Taalunie ophoudt bij het uitschrijven van die visieteksten? Is het aan anderen om die visie verder uit te werken?

In eerste instantie dachten we dat wel, ja. De Taalunie faciliteert dat die visieteksten tot stand komen, en dan is het aan de Nederlandse en aan de Vlaamse overheid om te kijken wat ze daarmee doen. Niet meer aan de Taalunie, tenzij de beide overheden met de uitwerking ervan samen aan de slag willen en dus ook die uitwerking een Nederlands-Vlaamse kwestie wordt. Dat was het uitgangspunt. Documenten die we gemaakt hebben over vroege tweedetaalverwerving, dan later die tekst over inburgering, daar is te weinig mee gebeurd. Bij het referentiekader voor taalcompetenties hebben we wel meer initiatieven genomen om dat document in de lerarenopleidingen te laten landen. Maar dat was nog vrij bescheiden. In de toekomst wil de Taalunie er wel meer aan doen om die visieteksten in de onderwijspraktijk te laten neerdalen.

U hoopt dat een aantal beleidslijnen worden verder gezet. En het ziet er ook naar uit dat dat gebeurt, want het Meerjaren-beleidsplan loopt nog tot eind 2007.

Kijk, tot eind 2007 liggen die lijnen er en is het duidelijk welke richting het uitgaat. En dan zal het zaak zijn om te zien hoe ver men gekomen is en of men op die manier wil verder werken. Want het blijft de eeuwige vraag: wat wil men met die Nederlands-Vlaamse samenwerking? Ik ben een overtuigd 'Groot-Nederlander' vanuit dat perspectief, niet vanuit het ideologische verhaal. We hebben nu eenmaal dezelfde taal en we staan voor zeer vergelijkbare problemen. Laten we daar dan ook samen aan werken zodat een aantal van die zaken samen opgelost geraken. Neem zo'n probleem dat wij de laatste tijd duidelijk op de agenda gezet hebben: laaggeletterdheid. Ik vind dat het absoluut niet kan dat een maatschappij als de onze passief toeziet en denkt: 'Ja, 2 miljoen laaggeletterden in de Lage Landen, da's toch wel jammer'. Ik vind

dat je daar iets aan moet doen, dat je erover na moet denken, dat je naar oplossingen moet zoeken. En zoek dan vooral samen. Binnen dat terrein van onderwijs Nederlands is volgens mij nog echt heel veel meer te doen vanuit een Nederlands-Vlaams perspectief.

Kunt u nog een voorbeeld geven van iets dat Nederland en Vlaanderen samen zouden kunnen aanpakken?

Simpelweg: wissel veel meer uit tussen Nederland en Vlaanderen, laat leraren met elkaar praten, laat ze samen zoeken naar oplossingen. En vergeet nu even die gedachte: 'Ja, maar het onderwijs in Nederland en Vlaanderen, dat is toch helemaal anders'. Die verschillen worden toch verschrikkelijk overdreven. Er zijn wel wat verschillen natuurlijk, zowel naar taalgebruik als naar organisatievormen, maar er is geen enkele reden waarom je methoden en materialen niet meer uit zou wisselen, waarom je niet op het vlak van de navorming wat meer gezamenlijk zou optrekken. Ik denk dat er echt nog heel veel werk te doen is.

U hebt uw termijn van twee keer vier jaar niet volledig uitgedaan. Was daar een reden voor?

Ik ben nu zes jaar en acht maanden algemeen secretaris geweest. Dus ik had nog ruim een jaar aan kunnen blijven. Maar als je naar de universiteit terugkomt, dan doe je dat bij het begin van het academiejaar. Ik heb ervoor gekozen om dit academiejaar terug te komen, want hier in Vlaanderen begint de bachelor-masterstructuur en daar wilde ik graag van meet af aan bij zijn. En ook voor de Taalunie kwam het goed uit. De discussie over het nieuwe Meerjarenbeleidsplan moet in 2006 beginnen, want daar ben je toch al snel twee jaar mee bezig. De nieuwe algemeen secretaris heeft dus een jaar om in te lopen om dan de discussie

aan te gaan. Zelf heb ik de uitwerking van het huidige Meerjarenbeleidsplan mee in gang gezet, het loopt allemaal. Veel nieuwe initiatieven moesten nu niet genomen worden, en het ligt niet echt in mijn aard om een jaar gewoon op de winkel te passen.

U zit hier nu dus terug op uw ouwe stek aan de K.U.Leuven. Wat gaat u de komende tijd doen?

Dat is de vrijheid van een echte academicus, je mag dat zelf invullen. Het zal dus een combinatie worden van onderzoek, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening, zoals dat hoort. Maar met welke dingen ik dat zal invullen, dat weet ik nog niet precies. Een van de boeiende vragen is: ga ik nu weer meer sociolinguïstiek doen, mijn ouwe bezigheid, of ga ik toch meer taal en onderwijs doen? Wat ik vooral leuk zou vinden, is dat snijvlak van de twee, wat meer die onderzoeksmatige kant. Maar misschien zeg ik daar over een maand of twee weer iets helemaal anders over. Het is nu kwestie van mijn achterstand van een jaar of zes weer in te halen en te kijken waar ik mij dan de komende tijd op stort.

Hoe kijkt u terug op uw Taalunie-periode?

Ik ben een zeer groot gelover in het belang van die Nederlands-Vlaamse samenwerking en alles wat daarmee samenhangt. En ik heb ook echt een zeer groot geloof opgedaan in de Taalunie en wat ze kan zijn en hoe ze kan werken en wat eruit kan komen. Ik ben zeer blij dat ik als lid van die organisatie aan dat Nederlands-Vlaamse project heb mogen werken. Dus ik kijk met zeer veel genoegen op die tijd terug.

NOOT

1. Alle documenten waaraan in dit gesprek gerefereerd wordt, zijn te downloaden van het Taalnieversum: <<http://taalnieversum.org>>.

EÉN TAAL, DRIE LANDEN.

Het Nederlands wordt gesproken in Nederland, Vlaanderen en Suriname. Nederland en Vlaanderen werken al langer samen op het gebied van taal, taalbeleid, taalonderwijs en letteren. Vanaf 1980 krijgt die samenwerking gestalte in de Nederlandse Taalunie. Sinds 2004 maakt ook Suriname als geassocieerd lid deel uit van de Taalunie. Drie landen met een verschillende historie, maar met een duidelijk gezamenlijk belang: een taal waarvan zo veel mogelijk inwoners zo goed mogelijk gebruik kunnen maken. Binnen het taalgebied, maar ook daarbuiten. Samenwerking spaart geld en krachten uit, versterkt de positie van het Nederlands en voorkomt dat het wiel meerdere keren uitgevonden moet worden.

(Uit: *Werken aan de toekomst van de taal. Portret van de Nederlandse Taalunie*. Den Haag: Nederlandse Taalunie, 2004)